

Vi taler klimaet ihjel

Politikerne tuder os ørerne fulde af dystre profetier om klimaødelæggelse – men prioriterer alligevel ikke en grøn politik. Er det for sent?

Af Martin Lidegaard, formand for CONCITO, Danmarks grønne tænketank

Indrømmet.

Selv for en grøn tænketank kan dette års fokus på klimaet næsten blive for meget. Ikke ét ansvarligt parti, virksomhed eller organisation har undladt at melde sig under klimafanerne. Antallet af skåltaler, dommedagsprofetier, artikler, bøger, programmer, web-sites, afhandlinger, demonstrationer, konferencer, workshops, kampagner og plattenslagere er legio.

Et hurtigt opslag på Infomedia giver omtale af ordet 'klima' i næsten 5.000 artikler den sidste måned, og interessen vil uden tvivl vokse frem mod verdenshistoriens største topmøde i København om otte måneder.

Klimaet har også sneget sig ind på en række politiske områder, der havde været utænkelige for bare et år siden – fra trafikpolitikken over landbrugspolitikken til boligpolitikken. Og om få uger er hele landets klimapolitik så sat til debat i Folketinget, hvor en samlet opposition vil afkræve regeringen svar på dens klimastrategi i det næste årti.

Dette 'klimania' rummer en lang række fordele, hvoraf den største naturligvis er, at langt flere mennesker – herunder politikerne – bliver opmærksomme på problemet og dets løsninger. De netop afholdte internationale klimakonferencer på Aarhus og Københavns Universiteter gjorde det endnu en gang sørgeligt klart, at det er nødvendigt.

Hver uge får vi nye videnskabelige resultater og nye prognoser for udviklingen, og hver uge står det endnu mere mejslet i videnskabelig granit, at situationen kræver handling nu. Som samfund og menneskehed står vi over for grundlæggende forandringer i vores levevis, uanset om vi ønsker det eller ej.

Den gode nyhed fra videnskaben er, at vi stadig kan nå selv at bestemme den nye retning, og at det fossilfrie samfund rummer en lang række økonomiske, sikkerhedspolitiske og velfærdsmæssige fordele. Mere om det senere.

For det massive fokus på klimaet, som vi oplever i disse måneder indebærer også to alvorlige risici. Den første er, at den megen snak om klimaet let kommer til at dække over, at der de facto sker uendelig lidt for at løse problemet. Den anden risiko er, at kombinationen af den megen tale og den manglende handling får klima til at hænge folk langt ud af halsen.

Så langt, at det senere kan blive umuligt at opnå folkelig opbakning til at gøre det nødvendige ved problemet. Populært sagt, er vi ved at tale klimaet ihjel.

Manglen på handling er desværre ikke bare en risiko, men allerede en delvis realitet. Kigger vi på Danmark, har vi i de sidste fire måneder forspildt mindst tre store chancer for at komme både klimaet og vores egen økonomi til undsætning.

Først blev der indgået et stort og historisk bredt trafikforlig, hvor der fra alle forligspartier blev gjort meget ud af de grønne hensigter. Men alle de fornuftige beslutninger i forliget blev systematisk suppleret med dybt problematiske beslutninger, set fra klimaets synsvinkel.

De historisk høje beløb til at indhente efterslæbet på jernbanen blev suppleret med milliarder til nye motorveje, der med sikkerhed vil føre til et større CO₂-udslip. Den afgørende beslutning om at indføre kørselsafgifter blev suppleret med en melding om at halvere registreringsafgiften, hvilket i værste fald vil overgå den miljøvenlige effekt af de nye kørselsafgifter.

Næste spildte chance var skattereformen. Her formåede man ikke engang at indhente det efterslæb i de grønne afgifter, som skattestoppet har skabt. Ifølge regeringens egne beregninger kan vi med reformen håbe på en sænkning af CO₂-udslippet på 0,6 mio. ton ud af de nuværende næsten 70 mio. ton.

Men i betragtning af, at skattesystemet udgør det vigtigste virkemiddel i kampen for at få CO₂-udslippet ned, kan det kun betragtes som et marginalt resultat.

Sidst har man så undladt at bruge de mange offentlige vækstpakker til en påtrængende og nødvendig indsats for både at stimulere økonomien og gøre en indsats for klimaet.

Mens der blev stillet 100 mia. til rådighed for de nødstedte banker, og atter andre milliarder blev brugt til at øge forbruget gennem ufinansierede skattelettelser, blev der kun afsat halvanden mia. kroner til at stimulere renoveringer af personlige ejendomme, og de renoveringer behøver ikke engang at være grønne.

Samme mønster gør sig gældende på internationalt plan.

Det er ikke mange måneder siden, at det kunne høres fra de fjerneste afkroge af Europa til Det Hvide Hus i Washington: Vi har en enestående chance lige nu. Den økonomiske krise og klimakrisen kan løses med et og samme greb, en Green New Deal, hvor massive grønne investeringer i energibesparelser, vedvarende energi og ny teknologi kan sikre både beskæftigelsen og en bæredygtig fremtid. Og hvad var det lige, der skete?

Kigger vi på verdens offentlige vækstpakker, som de er blevet opgjort af den europæiske tænketank Bruegel, er det kun en brøkdel af investeringerne, der er gået til grønne formål. Hvad der i sidste øjeblik har stukket politikerne, er intet mindre end en gåde. Den manglende grønne profil på de offentlige vækstpakker er både uforståelig og katastrofal af mindst tre grunde:

For det første viser flere studier, at grønne og innovative investeringer på kort sigt skaber lige så meget beskæftigelse som andre investeringer, men på længere sigt genererer endnu mere beskæftigelse, vækst og eksport, fordi hver offentlig krone suppleres med mindst en privat krone.

For det andet har de rige lande forspildt en enestående chance til at fylde en del af det enorme

finansieringshul, der er blevet åbenbaret op til forhandlingerne i København til december. Ifølge Verdensbanken og FN skal der investeres mindst 200 mia. dollar om året i reduktion af drivhusgasser, hvis vi skal nå målet. Det er mange penge, men finanskrisen gav os faktisk muligheden for at finde dem.

For det tredje, og måske allerværst, går pengene i stedet til at fastholde gamle forbrugsmønstre, forældede bilfabrikker og en sort vækst, der vil arbejde direkte imod klimamålsætningerne. Som Nicholas Stern har påpeget, er det mindst lige så vigtigt at undgå de forkerte investeringer som at fremme de rigtige.

Det største mysterium er, at alt dette sker uden den store offentlige bevågenhed, i hvert fald i Danmark. Både oppositionen og medierne har i det store og hele valgt at fokusere på den sociale og fordelingspolitiske dimension i regeringens udspil.

Lønnen til bankdirektører og risikoen for bedre rødvin i den såkaldte 'rødvinsreform' har fyldt langt mere i debatten end det foruroligende faktum, at vi over fire måneder har forpasset en historisk chance for at tage fat på vor generations største udfordring.

Skal man forsøge at komme med et bud på, hvorfor det forholder sig sådan, kunne en nærliggende tese være, at hverken politikerne eller medierne inderst inde tror på, at temaet for alvor fænger i befolkningen og kan flytte vælgere – en profeti, der let kan blive selvopfyldende.

Hvilket fører til den anden store risiko ved klimania: Befolkningen er ved at blive mæt af klima. Eller rettere: Den er mæt af skyldfølelse og manglende mulighed for at handle med mening over for et problem, der synes så stort og uoverskueligt. I den sammenhæng er det direkte dræbende for motivationen, at der er så voldsom en diskrepans mellem de store ord fra partierne – og den faktiske handling fra samme.

Det er et klogt gammelt politisk ordsprog, at man ikke skal undervurdere vælgerne. Frustrationen over uge efter uge at få tudet ørerne fulde af dystre profetier og alvorlige prognoser for menneskeheden overlevelse og samtidig opleve et politisk system, der i sidste ende ikke prioriterer temaet, skaber en forvirring og en tvivl, der er fuldkommen forståelig.

Derfor er der lige nu et skrigende behov for, at politikerne viser befolkningen, at de mener det alvorligt og vil handle. At de både tror, det er nødvendigt, og at problemet kan vendes til en vindesak for både miljøet, dansk erhvervsliv og vores velfærd. Skattesystemet, investeringerne og retorikken skal tilskynde borgere og virksomheder til at gøre det rigtige og ikke det forkerte.

Et bredt politisk flertal skal vise befolkningen, at det nytter at handle, og at de er del af en bevægelse, der kan lade sig gøre – og som hverken er et elitært eller et marginaliserende projekt, men tværtimod en historisk chance for at tænke vores velfærdssamfund forfra og gøre det mere bæredygtigt i enhver forstand. Også socialt. Også økonomisk.

Det kan nås endnu. I dag kan Folketinget benytte lejligheden til at leve op til FN's udspil til COP 15 i København. FN har foreslået, at de rige lande til december i gennemsnit skal forpligte sig til at skære 40 procent af deres udslip af drivhusgasser i 2020. Det betyder, at Danmark bør forpligte sig til at reducere med 40-50 procent i 2020, da vores udslip ligger pænt over gennemsnittet i EU. Det er en stor opgave, men bestemt ikke umulig. Politikerne kunne starte med følgende initiativer:

- En klimavenlig udmøntning af den nuværende trafikaftale. Det vil sige tidligere indfasning af kørselsafgifter, først i form af benzinafgifter, siden med roadpricing. I stedet for at kompensere skatteyderne med en lavere registreringsafgift bør det fulde merprovenu kompenseres med lavere indkomstskat, hvilket vil tilgodese de 40 procent af de danske husstande – typisk lavindkomstgrupperne – der ikke har bil. Kørselsafgifterne benyttes til at regulere trængslen på indfaldsvejene til de store byer, så en række af de meget dyre motorvejsprojekter kan droppes til fordel for at lave pendlernes paradisi i form af verdens bedste kollektive trafiksystem i de store byer.
- En ny grøn skattereform med en stigning i de grønne afgifter, der er dobbelt så stor som de netop vedtagne. Ikke mindst bør energibeskatningen af erhvervslivet hæves, så private husholdninger og erhvervsliv beskattes lige hårdt. Til gengæld må der kompenseres i form af lavere indkomstskatter, lavere selskabsskatter og særlig støtte til de mest konkurrenceudsatte erhverv med henblik på at omstille sig til en mere energieffektiv produktion. Målet er ikke at genere dansk erhvervsliv, tværtimod. Målet er at forbedre den danske konkurrenceevne på mellemlang sigt, hvor energipriserne vil stige og energieffektivitet blive et væsentligt parameter. Samtidig vil der blive skabt et hjemligt marked for en lang række miljøvenlige teknologier til gavn for den store og eksportrettede del af dansk erhvervsliv, der lever af clean tech.
- Ny grøn vækstplan, der dels sigter på en halvering af drivhusgasudslippet fra landbruget ved udtagning af marginale jorder, dyrkning af pil og fuld udnyttelse af potentialet for biogas, dels afsætter grønne investeringsmidler – ikke mindst til energibesparelser i den offentlige sektor og i erhvervslivet.
- Ny lovgivning, der sikrer, at når der bygges nyt, bygges der CO₂-neutralt, og når der renoveres, gøres det så energivenligt, som den nyeste teknologi i praksis muliggør.
- En markant udbygning af vindkraft, fremme af elbiler og af varmepumper uden for fjernvarmeområderne. Dertil massiv satsning på forskning, udvikling og demonstration af nye teknologier til energieffektivitet og vedvarende energi.

For nu bare at nævne de vigtigste områder. De fleste af disse tiltag ligger uden for de såkaldt kvotebelagte områder, men det politiske signal bør selvfølgelig også være, at reduktionen skal gælde de kvotebelagte områder, så Danmark kan reducere behov for nye kvoter, når de skal forhandles op til 2020.

Men den allervigtigste indsats er selvfølgelig at kombinere en sådan politisk handlingsplan med en markant satsning på at informere befolkningen om, hvorfor det sker, og hvordan vi hver især selv kan bidrage. Hvorfor det er en vindesak.

For Danmark skal ikke kun gøre det her for klimaets skyld eller for at være duksen i klassen, der viser de andre, at det kan lade sig gøre. Vi skal også gøre det, fordi det efter alt at dømme vil blive til stor fordel for langt, langt de fleste danskere med undtagelse af dem, der i dag lever af de gammeldags teknologier.

Denne omstilling kan blive den satsning, som Danmark skal leve af det næste århundrede, samtidig med at vi bidrager til endelig at finde en holdbar løsning på, hvordan menneskets materielle behov og hensynet til

naturen kan gå op i en højere enhed. Om ti år kan vi få et sundere, et mere sikkert og et mere lige samfund – og et mere klimavenligt samfund, hvis vi vil.

Det er tid til at erstatte *klmania* med handling, der kan få os til at se, føle og forstå, at vi selv kan styre den kommende forandring, og at den – hvis vi handler nu – kan føre til en bedre tilværelse for både os og langt flere mennesker på Jorden.

Folketinget kan starte nu.